

KOUVOLAN SEURAKUNTAYHTYMÄN YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN VÄLIAUDITOINTI 2015

1. Ympäristötyö Kouvolan seurakuntayhtymässä

Kouvolan seurakuntayhtymälle myönnettiin kirkon ympäristödiplomi kirkkohallituksen joulukuun istunnossa vuonna 2013. Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristöohjelma on laadittu vuosille 2014-2017.

2. Ympäristöjärjestelmän väliauditointi

Ympäristödiplomin väliauditointi suoritettiin ympäristötyöryhmän toimesta Mikkelin hiippakunnan auditoija Eija Leskisen avustuksella 9.12.2015. Samalla päivitettiin ympäristöohjelman tavoitteet vuosille 2015-2016 ja poistettiin tavoitteet, joita ei ole mielekästä toteuttaa.

3. Ympäristödiplomin hakuprosessi ja järjestelmän laadinta

Toimenpide	Toimielin/vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Ympäristödiplomin saamisen julkistaminen 2014; tiedotteet, juttu Risteys-lehteen, Facebook-sivuille, kotisivuille, kakkukahvit henkilöstölle.	Ympäristötyöryhmä, viestintä, emännät	2014	Tammikuun 2014 yhtymäpäivässä Ouri Mattila luovutti diplomin seurakuntayhtymän edustajille. 15.1.2014 mediatiedote sekä uutinen kotisivuilla. Diplomin myöntäminen oli tammikuun 2014 ympäristövinkin aiheena kotisivuilla. 25.2.2014 Artikkelin rovestikunnan srk-lehti Risteyksessä: Diplomin arvoisia ekotekoja – Ympäristötyö palkittiin Kirkon ympäristödiplomilla.	-
Ympäristötyöryhmän kokoontuminen.		2014-2017 jatkuva	Meillä on vireä ja aktiivinen ympäristötyöryhmä, joka kokoontui 3 kertaa vuonna 2014 ja nyt 2015 on kokoontunut 5 kertaa, yhteinen kirkkoneuvosto on valinnut ryhmään yhteisen kirkkoneuvoston jäsenen edustajaksi.	Tavoite jatkuu
Ympäristöohjelman jalkauttaminen työmuotoihin.	Ympäristövastaava ja ympäristötyöryhmä, kirkkoherrat ja työalojen esimiehet.	2014-2017 jatkuva	Ympäristötyöryhmä koostuu seurakunnan eri sektorien edustajista.	Tavoite jatkuu. Väliauditointiraportti viedään Y-asemalle ja kotisivuille.
Ympäristöasioiden sisällyttäminen toimenkuviin ja perehdyttämisoppaan liitteeseen.	Hallintojohtaja Riitta Lonka, työalojen esimiehet tehtäväkuvausten päivityksen yhteydessä	2014	Tavoitekeskusteluissa ollut mukana.	Kehityskeskusteluiden yhteydessä osa-alueena ympäristöasiat ja ympäristövastaavilla lisätään tehtävänkuvaukseen 2016.

Ympäristöasioiden sisällyttäminen perehdyttämisoppaan liitteeseen.	Hallintojohtaja Riitta Lonka, henkilöstöpalvelut	2016		Tavoite 2016
Työntekijöiden motivointi 'Vuoden ekohenkilö- tai ekoteko'-diplomilla.	Ympäristötyöryhmä	2014- 2017 vuosittain	2014 valittiin ekoteoksi Kouvolan seurakuntien lapsityö, kunniaininta kiinteistötoimelle, 2015 valittiin ekohenkilö. Julkaisu tammikuun 2016 yhtymäpäivässä, palkintona on Reilun Kaupan tuotepaketti.	Tavoite jatkuu
Työntekijöille annetaan lisäkoulutusta ympäristöasioista tarpeen mukaan. Koulutusta teemaviikkojen yhteydessä. Osallistutaan Kirkon ympäristöpäiville ja auditoiden ja ympäristövastaavien neuvottelupäiville.	Ympäristötyöryhmä Ympäristövastaava Työalojen esimiehet	2014- 2017 vuosittain	Kouvolan kaupungin energianeuvoja Heikki Rantula piti koulutustilaisuuden 8.10.2014. Tilaisuuteen osallistuivat kiinteistö-, hautaus- ja keittiötoimen työntekijöitä. Kirkon ympäristöpäivät Jyväskylässä 20. – 21.8.2014: Ari Hämäläinen, Matti Mustikkamaa, Terhi Paukku, Ulla-Maija Hiltunen, Kirsi Valapuro ja Janne Saarinen. Puhjossa on järjestetty Kouvolan kaupungin energianeuvojan pitämä luento. Räfsön auditoiden neuvottelupäivät 2015: Terhi Paukku, Ari Salminen, Janne Saarinen.	Tavoite jatkuu
Väliauditointi	Ympäristövastaava	2015	Joulukuu 2015.	-
Diplomin uusiminen	Ympäristövastaava	2017		2017

4. Talouden ja toiminnan suunnittelu

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Ympäristötavoitteet ovat toiminta- ja taloussuunnitelmassa.	Esimiehet	2014- 2017 vuosittain	Toimintasuunnitelmassa ei kirjallisena mutta talousarvioon varattu määräraha tehtäväalueelle 50991. Seurakuntien ja yhtymän työalojen toimintasuunnitelmista löytyy mainintaa eritasoisesti. YKV pöytäkirja 18.12.2014, talousarviopykälä: "Kirkkojen käytön kehittäminen ja investointien suuntaaminen tärkeisiin kohteisiin mm. energiatehokkuuden parantamiseksi ja energian säästämiseksi."	Hallintojohtajalle ympäristötyöryhmän pöytäkirjanote ympäristöasioiden lisäämisestä toimintasuunnitelman laatimisoheistukseen.
Huomioidaan ympäristöasiat hankinnoissa.			Kouvolan seurakuntayhtymän voimassa olevassa hankintasäännössä on mainittuna, että hankinnat tulee	Kiinteistö- ja hautaustoimen johtokunta:

			toteuttaa ympäristöasiat huomioiden. 1.1.2016 voimaantuleva päivitetty taloussääntö viittaa hankintojen osalta, että tulee noudattaa hankintasäännön ohjeistuksia sekä Sakasti.fi –sivustolta 'Julkiset hankinnat' -ohjeistuksia, joissa ohjataan mm. Motiva-hankintapalvelut sivustolle.	hankintakriteerien tarkastelu (hinnan merkitys ei aina tärkein).
Lisätään ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöä.	Työalojen vastaavat	2014-2017 vuosittain	Viranhaltijoita sitovat samat yleisohjeistukset kuin kilpailutusrajan ylittävissä hankinnoissa. Se, että olemme saaneet ympäristödiplomin, tämä ajatus tulee olla pohjalla, kun hankintoja tehdään ja toteuttaa mahdollisuuksien mukaan.	Tavoite jatkuu
Asetettujen ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.	Ympäristövastaava	2014-2017 vuosittain	Toimintakertomuksessa vuonna 2013 oli tehtäväalueelta 50991 selostus, 2014 asia puuttui, mutta ympäristötyöryhmän työskentelystä annettiin kooste (toimintakertomus) yhteiselle kirkkoneuvostolle kokouksessaan 22.4.2015, § 83. Yhtenäistä kirjaamistapaa ei ole seurakuntien tai työmuotojen toimintakertomuksissa, osasta löytyy maininta, osasta ei.	Kulutusten kirjaamista lisätään ja tarkennetaan esim. kiinteistöpuolella.
Kirkon ilmastolaskuri täytetään vuosittain ja lukemia seurataan.	Ympäristövastaava	2014-2017 vuosittain		Kokouspäätös 25.9.2015; ilmastolaskuri on hankala käyttää, tulemme käyttämään sitä, kun toimiva versio saadaan seurakuntien käyttöön.
Luodaan ympäristöindikaattorit: - kopiopaperin kulutus - käsipyyhepaperien kulutus	Yleishallinto Taloushallinto	2015 2015	Kopiopaperin tilausmäärät on pysynyt vakiona vuodesta 2013 alkaen. 1.1.2013 alkaen meillä on ollut voimassa tulostuspalvelun kokonaisvaltainen hankintasopimus, jossa henkilökohtaiset tulostimet poistettiin ja tulostus/kopioilaitteisiin tuli vakioasetukset, mm. kaksipuoleinen tulostus. Käsipyyherullien osalta yksi ylivahtimestari on pitänyt kirjaa Elimäen ja Kuusankosken alueen osalta, mutta Anjalankosken, Elimäen ja Kouvolan osalta ei seurantaa ole ollut. Ylivahtimestarin seuranta (2014 alkaen) on koskenut vain rullapyyhkeitä ei käsipyyhepaperia.	Vuoden 2016 alusta kerätään tietoa käsipyyhepaperien ja rullapyyhkeiden kulutuksesta.

Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus			2014: Kirkon Ulkomaanavun ja lähetysjärjestöjen budjettivastukset 1,49 %.	Tavoite min. 2 %. (piispainkokous suosittelee 4%).
---	--	--	---	---

5. Ympäristökasvatus

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Ympäristökasvatussuunnitelmaa päivitetään joka neljäs vuosi.	Ympäristövastaavat	2017		Päivitys 2017
Srk:t ja srky järjestävät ympäristötapahtumia: Ekopaasto Earth Hour Suomi puhtaaksi päivä Haravointitalkoot Hautojenhoitopäivät Hautausmaajuhlat Energiansäästöviikko Reilun kaupan viikko	Ympäristötyöryhmä Ympäristövastaavat	2014-2017 vuosittain	2014-2015 Ekopaasto Earth Hour - Haravointitalkoot (Elimäki, Jaala, Valkeala) Hautojenhoitopäivät (Elimäki, Valkeala) Hautausmaajuhlat (Elimäki, Valkeala, Anjalankoski) Energiansäästöviikko Reilun kaupan viikko Maailman ylikulutuspäivä	Tavoite jatkuu Lisäksi Älä osta mitään –päivä (esim. tavaranvaihtopäivä, Kymenlaakson jätteen yhteistyö)
Hautausmaajuhliin ympäristötietoutta (hautakynntilöistä, kukkalaitteista, ympäristödiplomista).	Kirkkoherrat	2014	Vähänlaisesti.	Tavoite jatkuu
Ympäristöosio yhtymän internetsivuille.	Viestintä	2014	Oikopolkuosoite: www.kouvolanseurakunnat.fi/ymparisto Sivulta löytyvät kuukausittaiset ympäristövinkit vuodesta 2012 alkaen, sekä linkit seuraaviin: -Kirkon ympäristödiplomien käsikirja 2012 -Ympäristödiplomi ev.lut. kirkon verkkosivuilla Sivulta löytyvät: -Ympäristökatselmusraportti -Ympäristöohjelma 2014-2017 -Ympäristökasvatussuunnitelma -Kouvolan seurakuntayhtymän ilmastolaskuri	Päivitetään tarvittaessa
Selvitetään mahdollisuus rauhoittaa Puhjonvuorelta tms. paikka Hiljaisuuden paikaksi.	Soile Laine	2014		Puhjonrantaan tulossa keväällä 2016 hiljaisuudelle rauhoitettu paikka, jonka suunnittelee ja

				toteuttaa harjoittelija/opiskelija. Yhteistyö Hiljaisuuden retriittien kanssa.
Srkt ja srky tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa ympäristöasioissa: - Viranomaiset Manskillä - Koulut ja päiväkodit (luontopolut, hartaudet) - Partiolaiset - Kouvolan ruokapankki	Työalat	2014-2017	Viranomaiset Manskillä vuosittain (ympäristöteema; Reilun kaupan kahvi, ympäristötietoutta ym.) Hartauksissa mukana ekoteologia. Kouvolan ruokapankki	Tavoite jatkuu Manskille diplomi, servetit logolla, RollUp ym.
Sisäinen ja ulkoinen tiedotus ympäristöviestintäsuunnitelman mukaan, suunnitelman päivittäminen vuosittain.	Viestinnän ympäristövastaava	2014-2017	Risteys-lehdessä 2012 – 2015: 27.3.2012 Tavoitteena ympäristödiplomi. 27.3.2012 Paastonaika kannustaa rikkomaan rutiineja. Ekopaasto. 29.5.2012 Yhtymä ekokelpoiseksi. Kouvolan seurakuntayhtymä alkaa säästää luontoa. 23.10.2012 Kynttiläjäte kuormittaa hautausmaita. 12.2.2013 Iloista paastoa! 7 vapaata viikkoa. Haastattelussa Matti Perälä. 19.3.2013 Maapallo pimenee tunniksi. Earth Hour. 28.5.2013 Haudat kesäkuuntoon. Pienillä teoilla voi vähentää hautausmaiden jätekuormaa. 28.5.2013 Kolumni: Metsään mars! 28.5.2013 Laatuaikaa luonnon keskellä. Tallusjoen väri kertoo lähiympäristön muutoksesta. 28.5.2013 Näyttelyvinkki: Luonnon oma leima – Ympäristötaidetahtuma ARS Sippola 28.5.2013 Luonnonsuojelua otsa rypyttä. Ympäristöystävällinen elämäntapa näkyy Heinin arjessa. 26.11.2013 Yhdessä ympäristön hyväksi. Kouvolan seurakunnat odottavat ympäristödiplomia. 25.2.2014 Diplomin arvoisia ekotekoja. Ympäristötyö palkittiin Kirkon ympäristödiplomilla. 2.9.2014 Pääkirjoitus: Pallo on meillä. 2.9.2014 Kerskakulutuksen jarrumiehenä. Kirkon ympäristöpäivillä kuului toivon viesti. 7.2.2015 Kestävä elämäntapa näkyy kaikessa.	Kotisivuilla kuukauden ympäristövinkki Viestintäsuunnitelma päivitetään vuonna 2016

			<p>Nuori pari Niina Järvinen ja Joni Nousiainen elää ekologisesti. Sivun juttu.</p> <p>- Facebook-sivuilla/ Kouvolan seurakunnat: Ettinen joululahja Keskuskirkko led-aikaan Earth Hour Ekopaasto</p> <p>- Facebook / Risteys-lehti: Reilun kaupan viikko Luonnonvarat loppuivat tänään – WWF-uutinen Kannanotto ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi Luontovalokuvien näyttely Vuohijärvellä Maailman suurin ympäristölläinen Earth Hour – merkeissä Oisko tulta -blogi patistaa ekopaaston kunniaksi puntariin Kirkon ulkomaanavun Toisenlainen lahja Kirkon ympäristöpäivät Jyväskylässä</p> <p>- kotisivuilla: -ympäristövinkit on julkaistu uutisissa -ympäristövinkit kuukausittain -ympäristöasioilla on oma sivu ajankohtaista-osiossa: www.kouvolanseurakunnat.fi/ymparisto</p> <p>- tiedotteina: 25.11.2015 Keskuskirkko siirtyi led-aikaan 23.3.2015 Seurakunnat osallistuvat Earth Hour – ilmastotapahtumaan 2.3.2015 Tavara kiertää hyvän tekemisen hengessä 23.2.2015 Led-lamput valaisevat Kouvolan kirkkoja 18.9.2014 Hyvä laitetaan kiertoon Kouvolassa 21.3.2014 Seurakunnat sammuttavat valoja Earth Hour –ilmastotapahtumassa 15.1.2014 Kouvola seurakuntayhtymälle myönnettiin ympäristödiplomi</p> <p>- julisteissa, esitteissä jne.: Tehdään yhdessä vi(h)reä seurakunta. Meillä on ympäristödiplomi –logo.</p> <p>- Kouvola Kirkkopäivät 2015:</p>	
--	--	--	---	--

			Keskustelutilaisuus 23.5. Miten puhua ilmastomuutoksesta? Tuhon vai toivon ajatuksia?	
Eko-opas. Henkilöstön eko-opas jalkauttaa ympäristöohjelman työntekijöille. Opas sisältää tavoitteet, ympäristövinkit ja ohjeet. Kertoo henkilöstölle, miten seurakuntayhtymän ja seurakuntien ympäristöohjelma vaikuttaa jokaisen työhön.	Ympäristötyöryhmä	2015		Asetetaan työryhmä huhtikuussa, toteutus 2017 loppuun mennessä.
Jumalanpalveluselämän tavoitteet: - luomakunnansunnuntai sekä luontojumalanpalvelukset/metsäkirkot tai vastaavat jokaisen paikallisseurakunnan jumalanpalveluselämässä ; niissä käytettävissä teksteissä ja lauluissa erityinen luontokeskeisyys - lisätään psalmitiekstien käyttöä lukukappale- ja evankeliumitekstien lisäksi, koska monissa psalmeissa puhutaan Jumalan ja luomakunnan suhteesta - jumalanpalvelusten esirukouksissa useammin kiitos Jumalan luomistyöstä ja rukous luomakunnan puolesta - käytetään harkiten monisteita, käsiohjelmia yms. yhtä kertaa varten kopioitavaa materiaalia ja etsitään kestävä kehityksen ratkaisuja - kirkkokahveilla vältetään kertakäyttöastioita	Eija Murto Kirkkoherrat Papisto	2014-2017 jatkuva	- Luomakunnan sunnuntai on kullakin seurakunnalla osa jumalanpalveluselämää touko-syyskuun välillä. - Seurakunnilla erilaisia toteutuksia luontojumalanpalveluksista. 2015 toteutettu A) Metsämessu-tapahtuma (Anjalankoski) osana valtakunnallisia kirkkopäiviä: metsän keskellä, suuri joukko talkoolaisia ja yhteistyökumppaneita, kulku pääosin kimppakyydein tai kävellen tai pyöräillen, omat ruokailuvälineet mukana. B) Arboretum-metsäkirkko (Elimäki) - Psalmitiekstien käyttöä lisätty. - Kopioitavaa materiaalia jumalanpalveluksissa käytetään hyvin harvoin. - Kertakäyttöastioiden käyttö on ollut viimeinen mahdollisuus, on vältetty. - Kimppakyyteihin kannustaminen ja ohjaaminen lisääntynyt. - Kirkkokahvien jämien jatkokäyttö tehostunut.	- Kehitellään mahdollisuutta lisätä videotykin käyttöä laulujen sanoihin, tilaisuuden ohjelmaan tms. - Luomakunnan sunnuntain vieton kehittäminen: sisällön pohtiminen ja tapahtuman tavoitteen kirkastaminen, vuositeema "Tehdään yhdessä" huomioiminen. - Lisätään seurakuntalaisille annettavaa infoa Ympäristödiplomiin liittyvistä asioista.
Lapsityö: Kerhon jätteiden lajittelu osaksi toimintaa.	Kaija-Liisa Lindberg Lastenohjaajat	2014-2017 jatkuva	Lapsia opetetaan lajittelemaan jätteitä. Ohjaajat ovat antaneet palautetta siitä, että toimipisteissä lasten lajittelema jäte päätty loppujäteastiaan, mikä vaikeuttaa lajittelemisen perustelemista. Lastenohjaajille lähetetään Kymenlaakson Jätteen tiedotteesta saatua tietoa liittyen jätteiden	Ylläpitää ja lisätä näitä käytänteitä. Ulkona tapahtuvien lasten kirkkohetkien ja -tapahtumien lisääminen, mm. ulkoleikkitapahtuma ja luontokirkko.

<p>Tiedotus sähköisesti.</p> <p>Askarteluissa kierrätysmateriaalia.</p> <p>Tarvikkeiden säästeliäs käyttö.</p> <p>Lelujen ja pelien kierrätys kerhojen kesken.</p> <p>Lapsen luontosuhteen vahvistaminen kristillisen perinteen näkökulmasta.</p>			<p>jatkoehdyntämiseen, jotta ohjaajat voivat vastata lasten tekemiin kysymyksiin asiasta. Sisäisessä tiedottamisessa ja ilmoittautumisessa on mahdollisuuksien mukaan siirrytty sähköiseen muotoon.</p> <p>Askartelussa on kautta linjan käytetty mahdollisimman paljon kierrätys- ja luonnonmateriaalia. Parik-säätiö lahjoitti isä-lapsileirille syksyllä 2015 jättemateriaalia, jonka avulla askarteluhetki saatiin toteutettua kokonaan ilman uutta materiaalia liimaa lukuun ottamatta. Myös Kouvolan seurakunnassa syksyn 2015 perheleirillä keppihevosekset askarrettiin miltei täysin kierrätys- ja jättemateriaalista. Kouvolan seurakunnan puutyökerho auttoi kesäkerhosta jääneiden puuosien työstämisessä.</p> <p>Materiaalin hukkakäyttöä on minimoitu esivalmistelulla, esim. antamalla lapsille mahdollisimman pieni askartelupaperi tai –kartonki leikattavaksi.</p> <p>Leluja ja pelejä kierrätetään mm. kerhopisteistä perheleireille ja raamatunkertomuksia kerrotaan silloin kun mahdollista porrastetusti, jotta uskontokasvatusmateriaalia voidaan kierrättää. Kerhoissa tehdään metsäretkiä, joiden kautta luonnossa liikkuminen ja metsän eläimet, kasvit ja ekodiversiteetti tulevat tutuksi. Luonnon ja eläinten suojeleminen ja arvostus ovat olleet esillä kerhojen lisäksi esillä mm. perheleireillä ja kevätretkillä.</p> <p>Lapsityön väen kaikkiin yhteisiin koulutuksiin, työyhteisöpäiviin, perheleireille ja tapahtumiin kuljetaan suunnitellusti kimpakyydillä. Työntekijät kulkevat vapaaehtoisesti paljolti työmatkansa ja siirtyvät toimipisteestä toiseen pyöräillen.</p>	<p>Kerhojen ohjelmaan otetaan tutustuminen siihen, miten lapset voivat itse tai muistuttamalla vanhempiaan auttaa maapalloamme. Lastenohjaajille suositellaan mm. Melanie Wallsin kirjaa ”10 askelta maapalloamme auttamiseksi”.</p>
<p>Varhaisnuoris- ja nuorisotyö: Lasten ja nuorten opastaminen</p>	<p>Ari Roiha Nuoris-ohjaajat</p>	<p>2014-2017 jatkuva</p>	<p>- Leirikeskustoissa ja kerhoissa lajittelupisteet.</p>	<p>Tavoite jatkuu</p>

<p>lajitteluun. Leireillä 1 ympäristöaiheinen toimintarasti/ luontopolku. Energian säästäminen toimipisteissä ja leirikeskustoissa. Vältetään kertakäyttöastioita.</p>			<p>- Yhtymän seurakunnilla pyrkimys luontorastipolkuun leireillä. Yhteinen varhaisnuorten Kipinä-leiri Partahrjulla oli telttaleiri, jossa paljon ympäristöteemaa. Energiansäästö huomioitu. Kertakäyttöastioiden vähentäminen huomioitu.</p>	
<p>Rippikoulutyö: Laaditaan rippikoulun ympäristökasvatussuunnitelma. Tutustutaan kirkon ilmasto-ohjelmaan. Rippikoulussa ympäristöteologiaa. Rippikouluissa ekologinen toiminta. Ympäristökasvatus opetuksen välineinä: luomakunnan laulut ja virret, luonnomateriaalit.</p>	<p>Mikko Wirtanen Rippikouluopettajat</p>	<p>2014-2017 jatkuva</p>	<p>Ympäristökasvatussuunnitelma käyty läpi Tolkkilassa 9.4.2015 yhtymän rippikoulutyön tekijöiden kanssa. Kirkon ilmasto-ohjelma oli esillä Tolkkilan kokouksessa. Rippileirit Vihreät riparit -hengessä. Jokaisella leirillä tehty.</p>	<p>Jokaisen yhtymän srk:n riparit ovat kokonaisuudessaan vihreitä ripareita.</p>
<p>Diakoniatyö: Rovastikunnan diakoniatiiimin paperittomat kokoukset ja paperiton sisäinen tiedotus. Leirit ympäristöteemalla (1 leiri/erityistyömuoto) Diakoniatyöntekijöiden liikkuminen ympäristöstävällisesti, seuranta vuonna 2014.</p>	<p>Stiina Porvali Diakoniatyöntekijät Diakoniatyöntekijät</p>	<p>2014-2017 2014 2014-2017</p>	<p>Paperittomat kokoukset sujuneet sataprosenttisesti ja jatkuvat edelleen. Eli viestintä tapahtuu sähköpostin ja kirkkoverkossa jaetun materiaalin voimin, ja kokouksiinkaan ei tulosteta mitään, vaan kaikki heijastetaan seinälle kokouksen kulun mukaisesti. (Meillä Kouvolan seurakunnan diakoniatyössä harrastetaan sähköisiä kokouksia enemmänkin, mm. omat viikoittaiset tiimipalaverit. Muitten seurakuntien osalta tilanne ei ehkä ole yhtä hyvä.) Leirit ympäristöteemalla koski vuotta 2014 ja onnistui myös hyvin. Muillakin leireillä oli samoja ja samankaltaisia asioita tehty ja pidetty esillä: ”Jumala loi”, ihmisen vastuu luonnosta, luontopolku, alttarimateriaalit luonnosta, reilun kaupan tuotteita ja lähiruokaa, kierrätysmateriaaleja ja kimpakyytejä, ja energianeuvojakin vieraili muutamalla leirillä. Tämän kohdalla kävi ilmi, että työmatkaliikunta on melko suosittua ja osa diakoniatyöntekijöistä taittaa kotikäynti- ja muut työasiointimatkatkin pyörällä ja jalan. Yhtymässämme on toki paljon sellaisia alueita, joissa auton käyttö on</p>	<p>Jatkossa leirit eivät ole varsinaisesti ympäristöteemalla, mutta toivon mukaan ko. seikat huomioidaan jatkossakin mahdollisuuksien mukaan. Realistisesti tähänastisista asioista kiinni pitäminen ja yleinen diplomien hengen mukaan toimiminen.</p>

			<p>välttämätöntä, lähinnä pitkien välimatkojen vuoksi. Muutamat aiemmin lähinnä autolla liikkuneet lisäsivät pyöräilyä ja kävelyä sekä työmatkoilla että työpäivän aikana liikuttaessa vuoden 2014 aikana. Joku sanoi, että tämä seuranta toimi selvästi kannustimena.</p> <p>23.9.2015 SPR ja Kouvolan seurakunta; vaate- ja tavarakeräys turvapaikan hakijoille. Tavaraa tuli pelkästään Kouvolasta kaksi kuorma-autollista, lisäksi yhtymän muiden seurakuntien keräykset.</p> <p>15.11.2015 Kouvojen ja Kouvolan seurakunnan yhteistempaus; junioriturnauksesta yli jäänyt ruoka (satoja annoksia) jaettiin turnauksen jälkeen Lehdokin seurakuntakodissa - hakijat toivat tullessaan omat astiat. Loput toimitettiin Kouvolan Seudun Työttömille ja Kouvolan Korttelikotiyhdistykselle.</p>	
<p>Aikuis-, evankelioimis- ja lähetystyö: Ruoan siunaaminen ja siitä kiittäminen on osa yhteisiä kokoontumisia. Seurakunnat sitoutuvat rukoilemaan lähetystyön ja lähetysmaiden ihmisten puolesta, rauhaa, jokapäiväistä leipää ja puhdasta juomavettä kaikille. Innostetaan seurakuntalaisia käyttämään enemmän Reilun kaupan ja kehitysmaatuotteita. Korostetaan toisenlaisten, aineettomien lahjojen antoa (esim. Kirkon Ulkomaanavun Toisenlainen lahja tai Suomen Lähetysseuran Onnen lahjat) ja kummilapsitoimintaa.</p>	Susanna Roitto	2014-2017	<p>Ruoan siunaaminen ja siitä kiittäminen on osa yhteisiä kokoontumisia. Rukoileminen lähetystyön ja lähetysmaiden ihmisten puolesta tarvitsee muistuttamista.</p> <p>Reilun kaupan ja kehitysmaatuotteista muistutetaan seurakuntalaisia. Asiasta juttu Risteyksessä 2014 ja netissä 2015.</p> <p>Susanna Roitto piti saarnan eettisestä kuluttamisesta ja reilusta kaupasta Pelastusarmeijan jumalanpalveluksessa 15.11.2015.</p>	
<p>Musiikkityö: Akustinen musiikki mm. rippikoululaisten musiikinopetuksessa (melusaaste). Luomakunnasta kertovien virsien lisääminen.</p>	Terhi Paukku Kanttorit	2014-2017 jatkuva	<p>Rippikoululeireillä on toteutettu ympäristöteemaa: Aamuhartaus luontopolun merkeissä, ekoteot leirin ajaksi, ruoan pois heittämisen minimointi.</p>	<p>Opetamme ja totutamme ihmisiä siihen, että sähköiset soittimet, vahvistimet yms. eivät jää päälle silloin, kun niitä ei käytetä.</p>

Kaikissa työaloissa käytetään erilaisia materiaaleja monipuolisesti esim. isoja papereita, kartonkeja käytetään molemmat puolet hyödyksi, askarteluissa hukkapalat kerätään talteen ja käytetään toisissa askarteluissa/jutuissa.

Kaikissa työaloissa opetuksissa/hartauksissa luonto ja ympäristöasiat ovat esillä materiaalein esim. kivet ja alttariasetelmat sekä opetuksia/hartauksia saatetaan myös pitää ulkona esim. luontorastit, luontoaiheiset kisat, lisäksi joskus laulut ja virret käsittelevät luontoa ja ympäristöasioita.

6. Jätehuolto

Toimenpide	Toimielin/vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Jäteastiat: työpisteisiin loppujäte ja paperi, kahvihuoneeseen/muuhun tilaan loppujäte, metalli, lasi, kartonki.	Kiinteistötoimi	2014	Tehty.	Päivitetään tarvittaessa.
Lajittelutietouden puute.	Ulla-Maija Hiltunen	2016		Henkilöstölle tiedote jätelajittelun tämänhetkisestä ohjeistuksesta yhteistyössä Kymenlaakson jätteen kanssa (Anne Sironen).
Työpisteisiin lajitteluohjeet.	Ulla-Maija Hiltunen	2014	On laadittu, ja ohjeet löytyvät kiinteistöjen seiniltä (laminoitu juliste).	Työpisteiden ja taukotilojen jätteistöihin ohjeet!
Seurakuntalaisten käytössä oleviin roskiksiin lajitteluohjeet ja perustelut (miksi biojätettä ja energijätettä saa mennä loppujätteeseen).	Ulla-Maija Hiltunen	2014	Ei ole laitettu. Hautausmailla roska-astioissa on ohjeet.	Tavoitteena saada asiakkaat kierrättämään paremmin. Tehostaa asuintalossa kierrättämistä.
Loppujätteen määrää pyritään vähentämään.	Matti Mustikkamaa	2016		Jäteremontti, kiinteistökierrös. Hautausmaiden jäteselvitys laadittu 13.6.2014. Materiaali on Y:asemalla kaikkien käytettävissä.
Hautakynntiläjätteen määrän vähentämisen toimenpiteet: Tiedotetaan vuosittain, ennen pyhäinpäivää ja joulua, Risteys-lehdessä sekä mediatiedotteella kynntilälyhtyjen käytöstä ja suositellaan käytettäväksi haudalla yhtä kynntilää lyhdyssä.	Antti Kurki Viestintä	2014-2017 jatkuva		
Seurakuntayhtymän kotisivuille, omaistenoppaaseen ja Risteys-lehteen	Antti Kurki Janne Saarinen	2014	Yhden ruusun siunaukset ovat lisääntyneet. Suhtaudumme asiaan myönteisesti.	Seurakuntien kotisivuille voisi laittaa tietoa ekologisten

tietoa yhden kukan siunauksista ja kynttiläsiunauksista.	Papisto Viestintä			näkökohtien huomioimisesta siunaustilaisuuksissa.
Yhteistyö hautausoimistojen kanssa; hautausoimistot jakavat srky:n antamaa informaatiota hautaukseen liittyvistä asioista.	Ympäristövastaava Antti Kurki Papisto	2016		Tavoite jatkuu
Metallijätteen lajittelumahdollisuus hautausmailla ja naula tms. metallikannen irroitusta varten sekä ohjeistus.	Ympäristövastaava Antti Kurki		Elimäellä ja Valkealassa on metallinkeräysastioita. (Metallijätteen keräys hautausmailla ei ole perusteltua jätelaitoksen prosessin takia, mutta ympäristökasvatusmielessä kyllä).	Muilla hautausmailla asia laitetaan kuntoon ensi vuoden loppuun mennessä.
Pyritään järjestämään biojäteastiat/kompostit joka leirikeskukseen.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014		Kouvolan seurakuntaan tulossa biojätekeräys.
Hautausmailla maatuvan jätteen keräys loppujätteen lisäksi.	Ympäristövastaava Antti Kurki	2017	Valtaosin asia on järjestyksessä.	Asia laitetaan kuntoon ensi vuoden loppuun mennessä.
Kierrätyksen lisääminen		2014-2017 jatkuva	Kierrätämme muoviasioita esim. dynot ja ämpärit. (pakastus ja säilytys). Lasipurkkeja käytämme kattauksissa tuikkukuppeina, kompostimultaa käytetään kukkaistutuksissa. Kierrätettävyys erilaisissa koneissa ja laitteissa missä on mahdollista.	Vanhoiden jämäkynttilöiden uudelleen käyttöä.
Kertakäyttötuotteiden vähentäminen		2014-2017 jatkuva	Kokousjärjestelyissä olemme ohjeistaneet, ettei kertakertakäyttömukeja käytetä, vaan juodaan pestävistä posliinimukeista ja vesilaseista. Olemme luopuneet annosmargariineista ja käytämme isoja margariinirasioita.	Niinirantaan siirtyminen on aiheuttanut kertakäyttöastioiden käyttämisen lisäämisen, koska ei ole vielä omaa keittiötä.
Jätekatu	Tuomo Pohjalainen	2016		Järjestetään Jätekatu; srky:ssä syntyvää jätettä, mukana Kymenlaakson Jäte Oy.

7. Siivous

Toimenpide	Toimielin/vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Koulutus; uusien siivousmenetelmien päivittäminen.	Irma Miettinen	2014-2017	Oman väen mentorointi.	Tavoite jatkuu
Siivousaineet; päivitys,	Irma Miettinen	2014-2017	Step- tuotesarja (yleispesu ja tehopesu), Oxy-	Tavoite jatkuu

ympäristöystävällisyys.			spray, käytetään WC:N desifointiin, aineessa oleva vetyperoksidi muuttuu vedeksi ja hapeksi.	
Käyttöturvallisuustiedotteiden päivittäminen.			Päivitys marraskuu 2015.	
Lajittelun tehostaminen.	Irma Miettinen	2014-2017		Tiedotus ja oman ympäristön jatkuva muistuttaminen, lajitteluastioiden lisäys.

8. Energia ja rakentaminen

Toimenpide	Toimielin/vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Energian ja veden kulutuksen säännöllinen seuranta järjestetään Haahela-ohjelmaa avuksi käyttäen.	Jukka Reijo Ari Hämäläinen Ari Salminen	2014-2017 jatkuva	Sähkönkulutus on laskenut vuosittain n. 50 mWh/vuosi. Kirkkorakennuksissa on ollut v.2012 pieni nousu, mutta sen jälkeen kulutus on laskenut n. 30% vuoteen 2014. Seurakuntakeskusten energiankulutus on ollut nouseva, vaikka pitäisi olla laskeva. Tilaisuuksien määrällä voidaan osittain selittää kulutuksen kasvu ja kovilla pakkasajanjaksoilla.	Tavoite jatkuu
Kouvolan vanhan hautausmaan huoltorakennuksen rakentamisessa huomioidaan ympäristöasiat: - maalämpö - lämpöeristeenä jät paperista valmistettua selluvillaeristettä - puurunkoinen, puuverhoiltu - valaistus energiaa säästävillä ratkaisulla	Ari Hämäläinen	2014	Toteutettu	
Puhjonrannan leiri- ja kurssikeskuksen päärakennuksen sähkökäyttöinen lämminvesivaraaja uusitaan; tutkitaan aurinkolämmöllä toimivaa vaihtoehtoa.	Ari Salminen	2014	Puhjonranta: Päärakennuksen käyttöveden lämmitys aurinkokeräimien tuottamalla energialla.	
Jaalan kirkon lämmityksen muutosta maalämmöksi tutkitaan kolmen muun kiinteistöomistajan kanssa.	Jukka Reijo	2014-2015	Jaalan kirkko: Kirkkorakennus lämpenee maalämmöllä, ledvalaistus kirkossa.	
Kouvolan srk-keskuksen ilmanvaihdon	Jukka Reijo	2014-2015	Kouvolan srk-keskuksen ilmanvaihto: Käyntiaikoja	Kouvolan seurakuntakeskuksen

peruskorjauksen yhteydessä tutkitaan mahdollisuutta lämmön talteenottoon esim. lämpöpumpun avulla.	Ari Hämäläinen Ari Salminen		on optimoitu.	lämmön talteenotto vaatii vielä suunnitelmia ja niiden toteuttamisen.
Kouvolan seurakuntayhtymä tulee teettämään energiakatselmukset kiinteistöstrategian luokkaan 1 ja 2 kuuluvissa kiinteistöissä.	Jukka Reijo Ari Hämäläinen	2014 (1) 2015 (2)	2014 Valkealan seurakuntakeskus ja Kouvolan seurakuntakeskus 2015 Kuusankosken seurakuntakeskus ja Elimäen seurakuntakeskus	Jatketaan.
Seurakunta osallistuu energiansäästöviikkoon.	Ari Hämäläinen	2014-2017	Osallistui tiedottamalla henkilöstölle.	Tavoite jatkuu
Tilojen käyttöastetta on tehostetaan.	Kiinteistöpäällikkö, seurakunnat	2014-2017 jatkuva	Myyty 2014-2015: Kappalaisen virkatalo –tilasta 3,7 ha Sippolassa Alatalo –niminen tila n. 1,2 ha Sippolassa Sippolan kotiseutumuseo Kesämökki Mäntyharjulla Määräala n. 1900 m2 Ahvenisto –tilasta Jaalan pappila Rekolan kerhuhuoneisto Kivimäenpolku 3, määräala 128 m2 Vuohijärven kirkko Lisäksi vuokrauksista luovuttu ja kiinteistöjä myynnissä.	Käytön tehostaminen pitäisi enemmän huomioida työmuotojen puolella.
Muut		2014-2017 jatkuva	Keskuskirkon valaistus on täysin led-valoilla toteutettu. Energiankulutus pieneni 97 %, lisäksi pääsulakkeiden kokoa saadaan pienennetty, mikä lyhentää investoinnin takaisinmaksuaikaa entisestään. Ilmalämpöpumppeihin on siirrytty joissain kiinteistöissä ja vedenkulutuksen seurantaan on panostettu.	Ympäristöä säästävien lämmitysratkaisujen kehittäminen kiinteistöissä. Suurien vedenkuluttajien, WC-istuintien, toimintojen tarkastaminen. Pattereiden säädöt ja toimivuudet.

9. Keittiöt ja ruokalot

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Reilun kaupan tuotteista vakituisesti käytössä ovat: kahvi, tee, sokeri, hunaja, siirappi. Muita tuotteita pyritään lisäämään sesongin mukaan.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014-2017 jatkuva	Kahvi, hunaja, tee, sokeri.	Tavoite jatkuu

Pöytäkoristeissa suositaan luonnonmateriaalia ja muutenkin koristeissa kierrätetään jo olemassa olevaa materiaalia.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014-2017 jatkuva	Erityisesti Tolkkiä käyttää paljon luonnonmateriaaleja, myös Pytynlahdessa ja Puhjonrannassa. Kouvolassa, Kuusankoskella ja Elimäellä suositaan hyvin paljon havuja, käpyjä, koivunoksia, sammalta. Kaikkea mitä voi koristeluun käyttää. Emännät itse hankkivat luonnonmateriaalit omalla ajallaan.	Tavoite jatkuu
Keittiöiden laitehankinnoissa suositaan energiatehokkaita laitteita.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014-2017 jatkuva	Sitä mukaan, kun vanhat rikkoutuvat vaihdamme uudet energiatehokkaisiin laitteisiin.	Tavoite jatkuu
Joukkoruokailussa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan laatimia ravitsemussuosituksia. Päivitetyt ohjeet hankitaan heti, kun ne ilmestyvät.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014	Pyritään noudattamaan (leirikeskukset). Ei (keittiöt).	Otetaan käyttöön.
Lähituotteet: peruna, kananmunat, lisäämistä selvitetään.	Emännät	2014-2017 jatkuva	Peruna, juurekset, kananmunat, osa marjoista, hirvenliha.	Jauhot ja lihat voisi hankkia suoraan tuottajilta, mutta vielä ongelma tuotteiden haku ja hinta.
Luomutuotteet: tee, kahvi, hiutaleet, jogurtti, mehu, 'Portaat luomuun'-ohjelma	Emännät	2014-2017 jatkuva	Puhjonrannassa kaikki hiutaleet, palasokeri ja tee. Luomu ruokosokeri.	Tavoite jatkuu
Kasvisruoka; asennemuutosta.	Emännät	2014-2017 jatkuva	Ei ole saatavilla koko ajan. Leireillä on kasvisruokapäivä.	Tavoite jatkuu
Uudet emännät suorittavat ympäristöpassit taloon tullessaan.	Soile Laine	2014-2017 jatkuva	4 hlö:ä on tehnyt ympäristöpassin. Sanna Ahtiainen, Merja Torri, Marja-Leena Okka, Pirjo-Liisa Ikonen.	
Kotimaisten kasvien käyttöä lisätään		2014-2017 jatkuva	Mahdollisuuksien mukaan. Kesäisin kurkut, tomaatit, salaattit, ja juurekset kotimaisia. Talvella on haasteellista saada esim. kotimaisia kurkkuja ja tomaatteja tukusta.	
Terveellisemmät kokouskahvitukset		2014-2017 jatkuva	Tilaavalle asiakkaalle voimme ehdottaa esim. kanakeiton sijaan kasvissosekeittoa. Kokouskahvituksessa vaihtoehtona voi olla kasvispiirakka. Kokouskahvituksissa nykyään pasteijat on vaihdettu ruisleipiin.	

10. Toimistotyö

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Energiankäytön vähentäminen mm. valoja ja koneita sammuttamalla, kun ei käytetä.	Toimistosihteerit	2014-2017 jatkuva	Tiloista, joissa ei oleskella jatkuvasti, mm. kopiohuoneet, taukokuoneet, valot sammutetaan poistumisen jälkeen. Tauoille lähdetessä valot sammutetaan poistuttaessa huoneista. Ainakin työpäivän päätteeksi laitteet ja näytöistä valot sammutetaan. Ilmastointiasetuksia on tarkistettu tarpeen mukaisiksi, turhat pörinät pois.	Tavoite jatkuu
Ympäristömerkittyjen tuotteiden hankinta mahdollisuuksien mukaan.	Toimistosihteerit	2014-2017 jatkuva	Seurakuntayhtymään hankittava kopio/tulostuspaperi on Eu- Ecolabel –merkinnällä olevaa. Kirjekuoret hankitaan Suomen Uusiokuori Oy:n kautta, joka valmistuksessaan huomioi ympäristönäkökulmat.	Ohjeet on annettu, että kun hankit toimistotarvikkeita, katso löytyykö ympäristömerkki.
Paperin kulutuksen vähentäminen; kaksipuoleinen tulostus, sähköinen tiedotus, ”turhat” yksipuoliset kopiot suttupapereina, käytetyt kirjekuoret sisäiseen postiin.	Toimistosihteerit	2014-2017 jatkuva	Tulospalvelujen monitoimilaitteisiin, joissa oletuksena kaksipuoleinen, mustavalkoinen tulostus/kopiointi. Laitteissa ja oheismateriaaleissa huomioitu ympäristöasiat. - Henkilökohtaisista tulostin/kopiointilaitteista luopuminen, kts. yllä - Kokouskutsut liitteineen sähköisesti pääsääntöisesti (poislukien YKN ja YKN), vähennetty myös pöydille kopiointia, aineisto näytetään seinälle - Sähköinen tiedottaminen, opastus tallentamiseen, ei tarvitse aina tulostaa, tiedotteet löytyvät perustetusta Henkilöstötiedotteet – kansioista osastoittain - Sisäinen posti lähetetään käytetyissä kirjekuorissa - ”Vikatulosteet” suttupapereina.	Tavoite jatkuu
Toimistojen ympäristövinkit toimistohenkilöstölle ja muita energiansäästövinkkejä koko	Kirsi Valapuro	2014-2017 jatkuva	Henkilöstön sähköpostivinkit: Earth Hour Uusiutuvat luonnonvarat käytetty	Tavoite jatkuu

henkilöstölle.			Energiansäästöviikko Reilun Kaupan viikko Vähennä, kierrätä ja lajittele - joulunakin! (2015, samantyyppinen oli 2013) Maailman ympäristöpäivä (2014) Suomen Luonnon päivä (2014) Älä osta mitään (2012) Kierrätä joulun aikanakin (2013) Kukkiva Kouvola (2014)	
----------------	--	--	---	--

11. Hautausmaat ja viheralueet

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Uudet hoito-ohjeet otetaan käyttöön ja niitä päivitetään säännöllisesti.	Janne Saarinen	2014-2017 jatkuva	Hoito-ohjeita noudatetaan hautausmailla soveltuvin osin hautausmaakohtaisesti.	Tavoite jatkuu
Srky:n omissa istutuksissa lisätään perennoja kesäkukkien sijaan.	Antti Kurki Janne Saarinen	2014-2017 jatkuva	Kesäkukista on pääosin luovuttu srky:n istutuksissa.	Tehty
Perennahoidon lisääminen tiedottamalla hoitotarjousten infokirjeessä ja srky:n internetsivuilla.	Antti Kurki Janne Saarinen Viestintä	2014-2017 jatkuva	Perennahoitojen määrä on hieman lisääntynyt.	Tavoite jatkuu
Luonnonmukaisen hoidon alueen lisääminen hautausmaiden reuna-alueilla.	Antti Kurki Janne Saarinen	2014-2017 jatkuva	Hiekka-alueen haudoille ei tehdä uutta sopimusta nurmipintaisen haudan hoidosta. Ruohojätteen keräystä vähennetty ruohonleikkauksessa.	Tavoite jatkuu
Tuhkauksen edistäminen hinnoittelulla, tiedottamisella, uurna-alueiden ja muistolehtojen lisäämisellä.	Antti Kurki	2014-2017 jatkuva	Tuhkausprosentti 2014: 48 %. Tuhkauksesta ollut Risteys-lehdessä. Karhunkankaalle perustettu uusi muistolehto. Tuhkahauta-alueiden lisäämistä jatketaan investointisuunnitelman mukaan.	Tavoite jatkuu
Hautaukseen liittyvät ekologiset asiat (esim. lainattava arkkualba) esille mediassa.	Kirkkoherrat, viestintä	2015		Kotisivuille.
Alttarikukkien määrää vähennetään (kappeleissa viherkasvit, luonnonkukat ja –materiaalit).	Antti Kurki, seurakunnat	2014-2017	Alttarikukkien määrää on vähennetty kappeleissa.	
Hautausmaiden kivivaitoja korjataan/ennallistetaan.	Antti Kurki Janne Saarinen	2014-2017	Tarpeen mukaan.	
Muut			Akkutrimmerien käyttö lisääntynyt.	Linnunpönttöjä on jonkin verran,

			Pienmoottoribensiiniä käytetään kuten ennenkin.	määrää pyritään lisäämään.
--	--	--	---	----------------------------

12. Leiri- ja kurssikeskukset

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Laaditaan leirikeskuksiin ympäristöohjeet	Soile Laine Marja-Leena Okka	2016	Lajitteluohjeet löytyvät, ei ympäristöohjeita.	Laaditaan leirikeskuksiin ympäristöohjeet
Jätteen lajittelun ohjeistaminen ja toteutus majoitustiloissa.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014	Leirinvetäjät ohjeistavat leiriläisiä. Yleensä aulassa omat astiat metallille ja pahville. Muovipullot tuodaan suoraan keittiöön. Puhjonrannassa ohjeet lasille, metallille ja pahville.	Tavoite jatkuu
Energiansäästö leireillä		2014-2017 jatkuva	Leireillä kiinnitetään huomiota valojen jatkuvaan sammuttamiseen/päälle laittamiseen: majoitustiloissa valot eivät ole päällä päivisin, yöksi kaikki valot sammutetaan poikkeuksia lukuunottamatta. Lisäksi puhelimen laturit eivät turhaan ole pistokkeissa.	Tavoite jatkuu
Pyritään vähentämään jätteen määrää suosimalla suurempia pakkauskokoja.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014-2017 jatkuva	Annosmargariinit jne.	Tavoite jatkuu
Kertakäyttötuotteiden vähentäminen, esim. margariinit, annospikarit.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014-2017 jatkuva	Kertakäyttöastioiden käyttö hyvin vähäistä, mutta leirikeskuksissa käytetään muovisia kertakäyttöjuomamukeja vesimukina. Nuotiopaikalla yleensä käytetään kertakäyttöastioita, jotka poltetaan nuotiolla.	Tavoite jatkuu
Lajittelua tehostetaan lasin, pahvin ja metallin osalta.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014	90 % lajittelu toimii. Lasille, pahville, metallille on omat astiat.	Tavoite jatkuu
Luontopolkuja suunnitellaan.	Soile Laine, 4h-yhdistys	2014	Tolkkilassa on luontokierros. Niinirannassa on Kouvolan kaupungin Huikein-lenkki (luontopolku) aivan lähellä, jota leiriläiset ovat käyttäneet.	Puhjonrantaan on tulossa keväällä 2016 luontopolku, jonka suunnittelee harjoittelija/opiskelija.
Siirrytään käyttämään käsipyyheautomaatteja yleisissä wc-tiloissa. Käyttöohjeet laitteisiin.	Soile Laine Marja-Leena Okka	2014	Eivät aina toimi.	Tavoite jatkuu

13. Metsänhoito

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Metsäalan koulutusta tarpeen mukaan.	Antti Kurki	2014-2017	Ei ole ollut.	Tavoite jatkuu
METSO-kartoitus srky:n metsiin (mm. Kuusankosken palsta, Jaalan pappilan takana oleva palsta).	Antti Kurki Metsänhoitoyhdistys	2015	Selvityksessä on.	Tavoite jatkuu
Tehdään päätös kesähakkuiden lopettamisesta.	Antti Kurki	2015	On lopetettu. Päätökset tehdään kaupan yhteydessä.	Tavoite jatkuu
Metsien lannoitusta vähennetään.	Antti Kurki Metsänhoitoyhdistys	2014-2017		Tavoite jatkuu
Hakkuutähteitä kerätään.	Antti Kurki Metsänhoitoyhdistys	2014-2017 jatkuva	Kyllä.	Tavoite jatkuu
Jättiputkea hävitetään Lepolassa vanhan kompostialueen pohjasta.	Antti Kurki Janne Saarinen	2014-2017 jatkuva	Kyllä. Kuusankosken uudella hautausmaalla on torjuttu jättibalsamikukkaa.	Tavoite jatkuu
Osallistuva metsäsuunnittelu	Antti Kurki Janne Saarinen	2014-2017 jatkuva	Asiat käsitellään kiinteistö ja hautaus-toimen johtokunnassa, kirkkoneuvostossa ja kirkkovaltuustossa.	Tutustumisretki srky:n metsiin luottamushenkilöille.

14. Liikenne

Toimenpide	Toimielin/vastuhenkilö	Aikataulu	Toteutettu	Tavoite 2016-2017
Taloudellisen ajotavan koulutus: toteutus autokoulun kanssa.	Kiinteistöpalvelut/ Ari Salminen	2014-2017		Asia on vireillä.
Sähköauton latausmahdollisuus	Kiinteistöpalvelut/ Ari Hämäläinen	2017	Verkkovirrasta voi ladata.	Pikalatausmahdollisuutta selvitetään.
Kimppakyytijärjestelmä: tavoitteena lisätä kimppakyytitietoisuutta ja mahdollisuuksia työmatkaliikenteessä.	Yhteistyötoimikunta	2014-2017	Suositaan kimppakyytejä yhteisiin tilaisuuksiin. Elimäen yhtymäpäivässä kimppakyytikehoitus.	Tavoite jatkuu
Julkisen liikenteen hyödyntäminen: tavoitteena on löytää julkinen liikenne yhtenä vaihtoehtona työmatkaliikenteessä.	Yhteistyötoimikunta	2014-2017		Tavoite jatkuu
Pyörällä ja kävellen haastekampanja: tavoitteena on inspiroida ottamaan seurakunnista keskinäistä mittaa kirjaamalla kuukauden ajalta	Pekka Ainali/ kanttorit yli seurakuntarajojen	2014-2017	Pyörätelineiden paikkoja parannettu ja pyörätelineitä kunnostettu.	Tavoite jatkuu

työmatkoihin pyörällä tai kävelen kuljettujen kilometrien suhteellinen määrä työntekijää kohden.				
Renkaanpotkijaiset: tavoitteena innostunut kesään valmistautuminen yhteisen tekemisen ja yhteisvastuun hengessä (polkupyörän huoltoa ja autojen renkaanvaihtoa).	Pekka Ainali konsultoi tarvittaessa eri paikallisseurakuntien suuntaan.	Kouvolan srk, vuosittain	Järjestetään edelleen keväisin Kouvolassa.	Tavoite jatkuu
Autoton päivä: tavoitteena paikallisseurakuntien toiminnallisen puolen omaleimainen tapa toteuttaa autoton päivä.	Paikallisseurakuntien kirkkoherrat	2014 alkaen		Tavoite jatkuu
Liikkumista tukevat tilajärjestelyt työpaikoilla tarkistetaan (pukeutuminen, suihkut, pyörätelineet ym.). Tavoitteena liikuntaa tukevien huolto- ja säilytystilojen saatavuus ja toimivuus työpisteissä.	Yhteistyötoimikunta/ kiinteistöpalvelut	Selvitystyö 2014		Tavoite jatkuu
Liikenteen ja liikkumisen innovaatioryhmän perustaminen: Tavoitteena on luoda suuntaviivoja ja suosituksia tulevaisuuden toimenpiteiksi liikenteeseen ja liikkumiseen liittyvissä asioissa.	Yhteistyötoimikunta	2014 alkaen		Tavoite jatkuu